

שופתי ה' גליון

מטרתנו: להאיר עיני מבקשי ה', לסייע ליכנס בעסקן פנימיות תורת החסידות במושגת רבינו הבעל שם טוב ותלמידיו הקדושים ולדעת את המעשה אשר יעשוון לקיים מצוות ה' באופן הראוי ותבונה נכונה

חן החסידות

ביאור מאמר אחד מספרי חסידות עם הקדמות וכללים מספרי שפתי חן, וביאור משולב

ספר השבוע:

מאור ושמש (ד"ה והמון כזרע גד)

הקדמות וכללים

(א) עשר ספירות: השי"ת ברא עשר ספירות קדושות להנהיג בהם את העולם, שהם: כתר חכמה בינה, חסד גבורה תפארת, נצח הוד יסוד מלכות. (א) והם מתחלקים לחמשה, כנגד ארבע אותיות דשם הוי"ה, וקוצו של יוד, כזה: כתר [קוצו של י'], חכמה [אות י'], בינה [אות ה'], תפארת הכולל ששה קצוות חג"ת נה"י [אות ו'], ומלכות [אות ה']. (א)

(ב) תפארת ומלכות: עיקר הנהגת העולם הזה הוא על ידי ספירת תפארת ומלכות הנקראים קוב"ה ושכינתיה, תפארת הוא בחינת זכר דוגמא לאדם התחתון, מלכות היא בחינת נוקבא דוגמא לאם הבנים שמקבלת מבעלה צרכי הבנים ומגדלתם, והם נקראים גם בשם זעיר אנפין (תפארת) ונוקביה (מלכות). (א)

(ג) ספירת כתר: בראשונה ברא השי"ת ספירת הכתר הנקרא רצון העליון, ששם מתחיל להתגלות רצונו הטוב האמיתי של בריאת העולם, שכל עיקרו הוא רק להטיב לברייתו, ושם בכתר אין שום מציאות של זכות וחובה כלל, רק גילוי מדת הרחמים ורוב טובו להטיב לכולם אף בלי זכות כלל, רק מפני שרצונו להטיב. (א)

(ד) י"ג תיקוני דיקנא: האופן איך הקב"ה משפיע הארת הכתר למטה, הוא על ידי צינורות דקים הנרמזים באדם התחתון בהזקן שלו, דכמו שיש לאדם התחתון י"ג חלקים בתוך הזקן, כך יש למעלה בספירת הכתר י"ג מכילין דרחמי (צינורות המשפיעים רחמים), שהם הי"ג מדות שאמרו משה רבינו (אחר חטא העגל): א-ל, רחום, וחנון, ארך, אפים, ורב חסד, ואמת, נצר חסד, לאלפים, נשא עון, ופשע, וחסאיה, ונקמה, ונקראים בשם י"ג תיקוני דיקנא קדישא (י"ג תיקונים של חן הקדוש), ובאלו הי"ג מדות הקב"ה מרחם על התחתונים ומשפיע להם רחמים וכל טוב אפילו כשאינם ראוים לפי מעשיהם. (א)

(ה) שלשה הויות: באלו י"ג תיקוני דיקנא קדישא, שמשם יוצאות ונשפעות לעולם י"ג מדות הרחמים של הקב"ה, מאירים בהם שלשה הויות, אשר בין שלשתם ישנם י"ב אותיות, שכל אות מאיר במדה אחרת, כגון האות י' של הוי"ה הראשונה מאיר

חן השבוע

מאמר התבוננות בענין הפרשה והזמן

המחשבה מושבת למעלה

בארץ ישראל לומדים פרשת שלח שבני ישראל מתכוננים לנסוע הלאה ליכנס לארץ ישראל, ובחוץ לארץ עדיין לומדים פרשת בהעלותך שהשי"ת בחר באהרן הכהן וצוהו להדליק את המנורה בכל יום, ומצינו בשניהם ענין אחד והוא ההשתקקות אל העתיד.

דהנה בכל יום כשנגיש אהרן אל המנורה לא היה רשאי להתחיל מצות ההדלקה עד שיעלה מקודם שלשה דרגות, כי כן צוה השי"ת ואמר 'בַּהֲעֲלֹתְךָ אֶת הַנֵּר, ופירש רש"י ז"ל מכאן (ממה שכתוב בהעלותך ולא בהדלקתך) שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן 'עומד' ומטיב, והדבר נפלא כמו שכבר הקשה בשפתי חכמים (אות ג) דלמה לי אותו המעלה, הא היה יכול להדליק בלא זה, כי המנורה לא היתה גבוה יותר מקומת איש, וגם מה מחדש לן רש"י ז"ל באמרו 'עומד'.

ואמר הרה"ק בעל ייטב לב זלה"ה דאיאת בזוהר הקדוש (בלק פסו): כל מיילי דקדושה צריך הכנה והזמנה, לומר הריני מוכן ומזומן לקיים מצוה פלונית, או הריני מזמן את פי להודות ולהלל כו', כדי להכין ולהזמין את עצמו או את פיו למילי דקדושה, אולם לפי ערך המצוה הוא ההכנה, כי בסתם מצוה סגי בהזמנה בפה, ובמצוה גדולה ביותר כמו כתיבת ספר תורה בעי הכנה במעשה הוא העיבוד, ובכתיבת השם צריך 'קידוש הקולמוס במעשה' לטבול הקולמוס בדיו באיזה אות קודם השם, וזה הטעם שהיתה מעלה לפני המנורה, כי גודל קדושת מצוה זו של הדלקת הנרות בעי הזמנה והכנה במעשה, ולכן הגם שהיה יכול להדליק בעמדו למטה בקרקע, עם כל זה היתה אותה המעלה כדי שיעלה מקודם על אותה המעלה, לעמוד שם ולהתבונן כוונת קדושת מצות הדלקה, שזה הכנה לגוף הדלקה. והוה שכתב רש"י שעליה הכהן עומד דייקא, לשון עמידה ועכבה טרם יתחיל להדליק, ואחר כך מטיב.

[וכדאי להזכיר דבר צחות שאמר הרה"ק ר' דוד מדינוב זלה"ה (כידוע שהיה רגיל לומר דברי צחות שבהם היו גנוזין ריזין עילאין), שראה בהחומשים שצייר המדפיס על השער תמונה של משה רבינו עם הלוחות, כשהוא גבוה וכחש, ושל אהרן הכהן כשהוא קטן ושמן, ואמר בצחות קדשו כי מצינו בגמרא (ברכות נד: כשהרג משה את עוג מלך הבשן) שמשנה רבינו היה גבוה עשר אמות, ומצינו בפרשת בהעלותך שאהרן היה עולה שלש מעלות להדליק את המנורה שלא היתה גבוה יותר

במדה הראשונה שהוא אל, אות ה' מאיר במדה השניה שהוא רחום, אות ו' במדת וחנון, וכן הלאה, ובמדה הי"ג הנקראת ונקמה מאיר שם הארה כללית מכל השלשה הויות. ומטעם זה נקראים הי"ג מדות הרחמים הללו בשם מזל, שהוא מספר ע"ח בגימטריא ג' הויות המאירים שם [ובעיקר מייחסים השם 'מזל' לשתי מדות האלו, מדת ונוצר חסד ומדת ונקמה, הרמזים על השערות הארוכים של הזקן שהם עיקרי הצינורות להזייל השפע למטה], ועל זה רמזו חכמינו ז"ל (מועד קטן כח.) 'בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא, אלא במזל', כי הנהגת הזכות' הוא בתפארת ומלכות, שמקבלים השפעות וברכות רק כשראוים לקבל, אבל בני חיי ומזוני שהם הכרחיים לאדם, לא רצה הקב"ה שיהיו תלויים בזכות (תפארת ומלכות), רק ב'מזל' (כחה) שהוא הי"ג מדות הרחמים, שמשם יורד השפע אף בלי זכות. (א)

תפארת ומלכות: הגם שעיקר בריאת העולם היה כדי להטיב לברייתו, מכל מקום לא היה רצונו יתברך להנהיג את העולם מתוך רחמים וחסדים בלי שום זכות, כי אז היו מקבלים השפע בבחינת נהמא דכיסופא, כעני המקבל פרוטה שמתבייש מפני הנותן, לפיכך עשה השי"ת שלא יתנהג העולם ישירות על ידי הנהגת הכתר, רק צמצם והסתיר את אור הכתר בלבושים וספירות, עד שנבראו הספירות תפארת ומלכות שבהם הוא עיקר הנהגת העולם הזה, ששם מתנהג הכל כפי דקדוק הדין והמשפט, משוער לפי זכות מעשיהם הטובים. (א)

המתקת הדין: לפעמים כשהקב"ה רואה שבביל צורך כלל ישראל שאי אפשר ללכת על פי דקדוק הדין, מחמת ריבוי עוונות התחתונים, ואז שורה עליהם חס ושלוש חרון אף הגורם להסתרת פנים, אזי כשהם שבים ומתחננים להקב"ה, הקב"ה מעורר את הי"ג מדות הרחמים הנמשכים מן הי"ג תיקוני דיקנא קדישא הנמצאים בספירת כתר [הנקרא אריך אנפין], ומאיר אותם למטה בספירת תפארת [הנקרא זעיר אנפין], וכזה נעשה המתקת הדינים בספירות תפארת ומלכות, באופן שכל הנהגה של ישראל יהיה מתוך רחמים וחסדים. (א)

חן המקור

א. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה א, ובהקדמה ב, ובהקדמה ה. ב. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה יב. ג. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה ז, ושם הקדמה כו עמ' תפה, וע"ע שם באות ג. ד. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה י עמ' רגא. ה. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה י עמ' רז-רי. ו. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה כו עמ' תצה-תצו, ושם באות טו-טז. ז. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה א ועיין עוד שם בלית חן אות א, ובשפתי חן הכללי הקדמה ז עמ' קט-קל ושם באות כ ואות ח. ח. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה י עמ' ריג באות כט.

הקדמה

ספר סידורו של שבת (שורש הראשון ענף ג - עלה ה)

עבודת הבושה בערב שבת:

עד הנה נתברר לך שקדושת שבת 'קבוע וקיימא' תמיד, ויורד לכל איש יהודי בכל יום השביעי, ואם יוקשה למה אין אנו רואים בחוש קדושת שבת על פני כל איש יהודי, ולמה יש חילוק בין אחד להשני, התירוץ הוא, כי על ידי תאוות האיסור וההיתר נעשה 'מחיצה המבדלת' בין נשמת ישראל לאביהם שבשמים, כי הנשמה נמצאת ברשות היחיד יחידו של עולם, ותאוות הזמן של היצר הרע הם בחינת רשות הרבים, ועל ידי מילוי התאוה יוצא מרשות השי"ת ולכן אינו יכול לקבל אור השבת.

דבאמת בכל ערב שבת אחר צהריים, מאיר השי"ת משמי השמים אור גדול ונורא בלב כל איש ישראלי, להרגיש התעלות של 'אין עוד מלבדו', וכאשר מרגיש זאת הרי הוא מתבונן לעצמו היכן הייתי כל השבוע, האם היו מחשבותי דבוקים באחדות ה' של אין עוד מלבדו, או חלילה להיפוך, האיך היו הדיבורים המעשים שלי, הייתי טרוד בכל מיני דאגות וחשבונות, שאין אדם נוקף אצבעו מלמטה עד שמכריזין עליו מלמעלה, ואם כן למה הייתי מודאג כל כך, ובהתבוננות הלוזה נעשה האדם מלא בושה וכלימה, ולכן שבת אותיות בש"ת ומזה נעשה אותיות תְּשֻׁב, שהבושה ממעשה החול משברים את הקליפה והזוהמא הסובבים אותו, ואז יושפע עליו ממרום אור גדול ונשגב מתוקף קדושת השבת.

הבושה מפריד את הנחש:

הנהגה השי"ת הוא מקור הטוב הרוצה להיטיב, וכמו שהמשילו חכמינו ז"ל במשל, שיותר ממה שהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להיניק, ובכן אם האדם מוכן לקבל איז יושפע עליו הרבה הרבה, ומביא מדברי הזוהר הקדוש שאצל דור המבול אמר השי"ת שהיות ובני אדם אחזים בסטרא אחרא שהוא הנחש הקדמוני, ואם יושפע להם טוב מן השמים איז תיכף יגיע כל השפע אל הסטרא אחרא והנחש, ומזה יקבל כח להגדיל כוחות הרע להכעיס ולמרוד בהשי"ת חס ושלום, ולכן בהכרח הוצרכו למנוע מן השמים כל השפע של הצינור המשפיע טובות וברכות לעולם הזה, כדי שלא יגיע השפע אל הנחש, וכמו שמבואר בזוהר הקדוש (פ' תרי"ט) גבי ברית מילה, שכיון שהאדם נולד עם ערלה הרי הוא האחז עם כוחות הרע חס ושלום, ואם יגיע שפע אל התינוק הנולד אז יגיע אל הקליפה, לכן אין נכנס כלל אור ה' בתוך התינוק הנולד עד אחר כריתת הערלה אצל הברית.

וממילא גם לדין, כאשר האדם מקושר חס ושלום בכל ימי החול עם זוהמת הסטרא אחרא איז אי אפשר לו לקבל קדושת שבת, כי כל הקדושה ילך חס ושלום אל הסטרא אחרא, לכן צריך לקבל תוספת שבת ואז באלו המינות יתבונן איך עברו עליו ימי החול שהשתעבד כל כחו ומחשבתו אל הסטרא

המשך בעמוד ג

חן החסידות

המשך בעמוד א

מאוד ושמש (ד"ה והמן בזרע גד)

שורש ה'מין' מהי"ג מדות הרחמים

תובן הענין: השי"ת השפיע להם לישראל מאכל ה'מין' ממקום גבוה מאד, מהי"ג תיקוני דיקנא קדישא הנמצאים בספירת כתר, ששם שורש הי"ג מדות הרחמים

וְהִמְנָן פְּרֵעַ גַּד הוּא וְעֵינֵינוּ פְּעִין הַבְּדֵלָה (יא ז).

יש לבאר הפירוש על דרך שכתוב (בראשית ל יא) גַּד - הוּא מְזֵל (פירש"י שם), כדליתא בגמרא (שבת סז) בנידון האומר לחש כזה: גַּד גְּדִי וסנוק לָא - פירוש, התמזל מזלי ועיף אל תהי (רש"י).

וידוע מה שאמרו חכמינו ז"ל (שבת קנז) כי 'אין מוזל לישראל', פירוש ה'אין' הוא מקור העליון - ספירת כתר, שהוא מקור לכל הספירות, משם נמשך 'מזל' (השפעות של רחמים וברכות) לישראל, דהיינו מי"ג תיקוני דיקנא הבאים ממקור העליון, אשר שם מאירים שלושה שמות הוי"ה, שהם גימטריא ע"ה כמנין 'מזל'.

וזה שדייק הכתוב ואומר: וְהִמְנָן פְּרֵעַ גַּד הוּא וְעֵינֵינוּ פְּעִין הַבְּדֵלָה, וביאור הענין דהנה צוהר הקדוש צאלרס (גשא קנט): הקשה סתירת הפסוקים, כתיב (מהלס לג יח) עֵין ה' אֵל יִרְאִיו לְמַיְחֵלִים לְחֶסֶד וְגו', הרי שהמשיל השגחת השי"ת כאילו יש לו רק עין אחת, ואולם במקום אחר כתיב (שם לד טז) עֵינֵי ה' אֵל צְדִיקִים וְגו', הרי שהמשיל השגחת השי"ת כאילו יש לו שני עינים, עיני שם. ומירץ בזוהר הקדוש, כי צ'ארץ אנפין - ספירת כתר, כתיב עֵינֵינוּ בלשון יחיד כאילו יש לו רק עין אחת (רק לטובה), והטעם כי נכלל כולה צימין, כי מאחר שבספירת הכתר אין שום דין כלל רק הכל חסדים גמורים אפילו לשאינו ראו, לכן נכלל עין השמאל בעין ימין כאילו אין שם רק

עין ימין לבד, ורומז שמשם בא ההשגחה רק להטיב לבד. ולא כן הוא צ'זעיר אנפין - ספירת תפארת, ששם כתיב עֵינֵינוּ בלשון רבים, והטעם כי שם יש שני עיניים, עין ימין להטיב למי שראוי להטיב, ועין שמאל להעניש חס ושלום למי שראוי.

ועוד כתב שם בזוהר, כי צעין 'ארץ' מרמז למקום העליון שכולה גוון לָבָן, כי שם נקרא 'עינא חיותא' (עין הלבן) לגמרי, כי שם אין תערובות דין כלל, אצל צ'זעיר אנפין' אית לפעמים איזה אדמימות צעניים חס ושלום, עינין שם.

וזהו שמרמז הפסוק כאן וְהִמְנָן פְּרֵעַ גַּד הוּא, רצה לומר כי הכתוב מודיע לנו שהמין צא ממקום גבוה מאד, ממקום הנקרא 'מזל' עילאה' דהיינו מן 'ארץ', ושם נקרא 'עין אחד', והיינו שדייק ואומר: וְעֵינֵינוּ, לשון יחיד, פְּעִין הַבְּדֵלָה שהוא אבן לבן [עין רשיז"ל, וכן מפורש בפ' בשלח (טז לא) וְהוּא פְּרֵעַ גַּד לָבָן], כי שם בעין ארץ כולל חיותא (-כולו לָבָן) ולית ציה שום אדמימות, כי נכלל כולה צימין, ולית שום תערובות דין שם כלל וכלל כנזכר לעיל, ומשם נמשך המין לבני ישראל.

מעסקי החול והסטרא אחרא, ואחרי כל הפעולות ברגע האחרון צריך להביא את כל הפעולות הללו אל תוך מחשבתו, לטהר את מוחו ולבו מכל חוטי הסטרא אחרא הנמשכים שמה, על ידי הבושה הנזכרת, ובוה הרגע של בושה נשבר כל המחיצה המבדלת, ותיכף יפול בקרבו (טראסקט אריין אין זיין הארץ) קדושת השבת.

אחרא, ואם יתמלא בושה וחרטה בזה ישתבר ויתבטל כח הנחש, ואז יוכל לקבל אור שפע השבת קודש.

וכפי שכבר קדם אמרינו לעיל, שיש כמה הכנות אל השבת קודש שצריכין לעשות בפועל, כמו נטילת הצפרנים, להעביר הסדרא שמו"ת, רחיצת פניו ידיו ורגליו, וטבילה במקוה, שכולם הם פועל דמיוני על המחשבה לטהר עצמו

ביאור משולב

תוכן הענין: א) השי"ת רוצה להשפיע קדושת שבת לכל יהודי. ב) תיכף כשהוסר המונע מעניק לו ברכות מרובות. ג) כשהסט"א מתאחז באדם אי אפשר לו לקבל ברכות.

ענף ה

הרי לן מדברי הוזהר, **שעיקר המניעה** של ירידת השפע לעולם, **הוא עבור דלא לאסנאה נחש תתאה** שלא יתגדל הנחש התחתון זה היצר הרע וההיצונים, שלא יקבלו שפע מהקדושה הנשפע ממורם, כי כל זמן שהאדם נאחז בעבירות, הרי הוא מקושר אל הסטרא אחרא חס ושלום הנקראים מותם [כמו שביאר בארוכה בספר הקדוש באר מים חיים (פ' חקת), שהאדם בחטאו נקרא מת כמאמרו ז"ל (ברכות יח) הרשעים בחייהם קרוים מותים, לפי שעיקר מלת 'מת' תסובב על הקליפה הנקראת 'מות', שהם (ראשי תיבות) מ'אנין ת'בירין, בלי חיות הקודש רק אפס קצהו מעט מזעיר להחיותם], ואם יגיע שפע אל איש כזה אזי תיכף יקבלו הקליפה את השפע ויגורם להם שיתגדלו, אבל אם ימצא השי"ת איזה אדם כשר שגופו הוא מקום מטהר ונקי ממומאת וזוהמת הנחש, אזי תיכף יאיר בו אור ה' כאשר יוכל שאת כנפשו כי יותר ממה שהאדם מרוצה לקבל השפע, רוצה השי"ת ליתן לו השפעות וברכות.

וכמו כן נכאן בערב שבת קודם כניסת השבת, אם אדם זוכה כאלו השעות שתיים שמוסיפין מחול על הקודש, כמו שמבואר בשלחן ערוך (אורח חיים דס"ג) כפי מסקנת המגן אברהם (שם סק"ט) שצריכין להוסיף 'תוספות שבת' שני שעות קודם השבת, וכשהאדם עושה כן זוכה בזה הזמן לזכך ולטהר נפשו וגופו לנקותו מכל מום רע ותאוות ומדות רעות התלויות בלב, והכל על ידי הבושה, ובתשובה נכונה לפני המלך ה' הרוצה בתשובה, או בכניסת השבת כשיגיע גודל זיו הדרת אור קדושת השבת המבטיח ומאיר ובא לכל העולמות, בודאי יאיר על נפשו ושורש חלקו בעולמות עליונים מאור הזה, ונעשה אצלו מבחינת 'תשוב' על ידי התשובה שעשה בעת תוספת שבת, יעשה צרוף 'שבת' על שם קבלתו מקדושת שבת, ואז ירגיש קדושת השבת, ויונעם לו נועם ה', כי בכל עת שיורד מן השמים איזה אור, הרי זה מורגש אל האדם כטעם מתוק ויפה מאוד, שאי אפשר להסבירו ולהבינו לאחר כלל, כמו שאי אפשר להסבירו לאחרים טעם של מאכל טוב, כי ההרגש הוא בלב ואין בפה האדם מילים שיוכל לבטא מהות הטעם המתוק, כן אי אפשר לבטא בשפתיים ההרגש הנעים והמתוק שמרגיש איש יהודי שהוא נקי מחטא, כשמקבל את השבת קודש, כי נועם האש הנראה על פני ערליכער איד זה הרגש פנימי נפלא ונעים, וכאשר יקבל את זה האור יונעם לו ויאיר לו יותר ויותר עד אשר יחשק ויתלהב ויכסוף לידבק נפשו בעריבות נעימות ירירות אור שם ה' המשפיע זאת על עולמו.

ובעת הזאת יומתק לו לאדם לקבל חניכות ומתיקות ברכת ה' המברך את יום השבת, כמאמר חכמינו ז"ל (מדרש רבה, בראשית פרשה יא) על הפסוק (משלי יב) בְּרַבַּת הוֹי"ה הִיא תַעֲשִׂיר זו ברכת שבת, וכבב אור הזה יברך ויהלל וישבח ויפאר למלך הכבוד, ברוב עוז וחדוה בקדושה ובמהרת הלב, אשרי מי שזוכה לזה.

וענין זה שהשי"ת מוכן ליתן לכל אחד מישראל קדושת השבת, רק נצרך שהאדם ינקה עצמו מקודם, הוא על דרך שאמר הקב"ה למשה (שמות לג ט) **אני אעביר כל מוכי על פניו וגו' ונקאתי בשם ה' לפניו, עד וְחַנְתִּי אֶת אֶשְׁרֵךְ אֲחֶיךָ וְחַנְתִּי אֶת אֶשְׁרֵךְ אֲחֶיךָ, וכוונת הפסוק לומר שזה הוא רוב טוב וגודל חסד מאת בוראנו יתברך ויתעלה, שמיד כשרואה מקום מוכן וכשר היינו אדם שיהיה זכאי וראוי לקבלת ברכתו וקדושתו הטוב, אז תיכף ומיד דרכו להשפיע לו רוב ברכה וקדושה, ויותר ממה שהעגל רוצה וכו' לינק הפרה רוצה להיניק, והכוונה שהרבה יותר ממה שאנו רוצים לקבל ברכת השבת, רוצה השי"ת להשפיע לנו מטוב ברכות השבת, ואולם זה רק באופן כשאין על האדם מסך שיהיה מכביל בינו לבין קונו משורש הרע אשר בארנו למעלה, שלא יצטרך השי"ת להעצים עיניו מראות ברע של החטא שהוא המונע לקבל ברכת ה', אכן תיכף בהעברת המונע הלו, חסד א-ל גורם לזה שרוצה להשפיע ולהריק ברכתו על אדם הזה, וזה הוא הטובה והגדולה מאת הא-ל ברוך הוא, והוא כמו צינור המים, שכל זמן שהוא סגור אין המים יוצאים כלל, אכן ברגע שהוא נפתח מתחיל המים לזרום בריבוי גדול מאוד.**

וזה הוא כוונת הפסוק הנזכר, **אני אעביר כל מוכי, שזה הוא חסד ה'** שהוא מוכן ליתן הרבה מאוד בבחינת 'כל' מוכי, שזהו מדתו יתברך וְחַנְתִּי אֶת אֶשְׁרֵךְ אֲחֶיךָ, שְׁלָמִי שאוכל לחון אותו שאין בו מניעה מלקבל חנינה, אני חן אותו בהשפעות וברכות מרובות, וכך דרכי וחפצני, ותמיד אני רודף אחר זה להשפיע לכל הראוי לקבל כי מקור הטוב רוצה להיטיב.

ובמבואר הענין הזה כוונת הקדוש (בראשית נה) וזה לשונו, **דהא כד האי רוחא** כי כאשר אותו הרוח המשפיע חיים לעולם אתנניד להאי עולם נמשך למוטה לעולם הזה, אז מתמזג נפקי ברכאין וחייין לכלא משם יוצאים ברכות וחיות לכולם לאתקיימא שיהיה להם מזה קיום, אבל השתא דחבו בני נשא עכשיו [בדור המבול] שחטאו בני אדם אסתלק כלא וכו' נסתלקו למעלה כל צינורות שפע החיים, בנין דלא יתרק האי רוחא כדי שלא יומשך ויגיע זה הרוח של שפע חיים וברכה להאי עולם אל זה העולם שנמצאים שם החוטאים אנשי דור המבול, מאי מעמא לא יגיע להם שום רוח חיים, משום דלא לאסנאה נחש תתאה דרגיה שלא יתגדל הנחש התחתון את מעלתו, היינו שלא יקבל כוחות הקדושה דיתתקף ביה שעל ידי השפע יתחזק הקליפה חס ושלום, עד כאן דברי הוזהר הקדוש.

מ"ז או י"ח טפחים, נמצא שהיה קצר הקומה, וכיון שכתב רש"י ז"ל (שמות ו כו) יש מקומות שמקדים אהרן למשה, ויש מקומות שמקדים משה לאהרן, לומר לך ששקולין כאחד, צריכין לומר שמשו רבינו היה כחוש ואהרן הכהן היה שמן, והדבר פלא, ובודאי טובא גניז בה (ואולי יש לרמוז בדבריו הקדושים על פי הפסוק וְעַמּוּן פֶּלֶם צְדִיקִים, שאם ידמה בדתך שהתורה נמצא רק במי שכנובה ארום גבהו, תראה שגם מי שהוא קטן מאוד עם כל זה יש בו גם כן אותה המדה של תורה כמו האדם הגדול).

היוצא לן ממעלות המנורה, שאי אפשר לגשת לקיים מצוה בלי הכנה, כי ההכנה יביא את האדם להשתוקקות והתלהבות, כי האדם נפעל כפי פעולותיו, וכשעושה במעשה פעולה של עליה מדרגא לדרגא אזי גם מחשבותיו מתעלים כפי הערך.

והנה אחר שהתעכבו בני ישראל סביב הר סיני תקופה של שנה שלימה (פחות עשרה ימים, מראש חודש סיון עד כ' אייר), נסעו בני ישראל משם, כמו שכתוב וַיִּסְעוּ מִהַר ה' דָּרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים, ושמה נכתב בתורה אות נון' הפוכה, ואחר כך שני הפסוקים וַיְהִי בְּנִסְעֵ הָאָרֶץ, וּבְנַחֲהָ יֵאמָר, הנחשב לספר [חומש] בפני עצמו, ותיכף אחר כך יש עוד נון הפוכה, ושם מתחיל פרשה חדשה שאינה נעימה וַיְהִי הַעָם קָמְתָאֲנִים יָרַע בְּאֶזְנֵי ה', ופרשת 'מתאווים', שהתלוננו על המן והתאונו תאוה לאכול בשר, והתוצאות שהגיע להם מזה.

ואמרו חכמינו ז"ל בגמרא (שבת קטז), שלכן נסמנו ב' נונין הפוכים סביב פרשת וַיְהִי בְּנִסְעֵ, להורות שבאמת אין כאן מקומה, ורק הביאוהו לכאן כדי להפסיק בין פורעניות לפרעניות, שלא יהיו שתי פרשיות של עבירות ביחד, ולכאורה יש להתבונן, הא תינח פרשת מתאוננים ומתאווים המה פורעניות, כי כפי הנראה היתה חטאה גדולה וגם לא איחרה העונש לבא א"י, אבל הפרשה הקודמת לה וַיִּסְעוּ מִהַר ה' מה עבירה או פורעניות יש בזה, אכן חכמינו ז"ל גילו לנו ססרי מאחרי ה', ויש מחלוקה בין רש"י ותוספות בכוונתן, לרש"י היה החטא שבעת הנסיעה כבר היה להם מחשבה רעה של מתאוננים ומתאווים, ולתוספות היה החטא שהיציאה לא היתה באופן הרגיל, רק כתינוק הבורח מבית הספר.

והנה קודם שנמשיך לדבר, מן הצורך להבהיר, שבני ישראל היוצאים מארץ מצרים היו דור דיעה, כולם קדושים כולם טהורים, שמימות אדם הראשון ועד עכשיו לא היה עוד דור קדוש כמוהם, וכמו שגילה לנו מרן האר"י ז"ל על הפסוק (דברים ח ד) שֶׁמֶלֶתָּהּ לֹא בְּלִתָּהּ, וְרִגְלָהּ לֹא בְצַקָּהּ, זֶה אֲרַבְעִים שָׁנָה, ששום אחד מהם לא נכשל בחטא אפילו באונס כל אותן ארבעים שנה, וחוף מאלו החטאים המבוארים בכתוב לא היה בהם שום דופי, וגם אלו החטאים הם למעלה מהשגתינו, וכמו שמסופר על הרה"ק בעל חידושי הרי"ם זלה"ה שפגש פעם את ידידו הרה"ק רבי מרדכי יוסף מאיזביצא זלה"ה וראה הרי"ם על פני האיזביצער שפניו נפולים ורעים, ושאלו מה היה הלא יחודי צריך להיות תמיד בשמחה, אמר לו הרה"ק מאיזביצא, אני לומד אלו הסדרות ואיני מוצא מרגוע לנפשי, בפרשת בהעלותך היו בני ישראל

מתאוננים ומתאווים, אחר כך בפרשת שלח היה חטא המרגלים, בפרשת קרח יש מחלוקת קרח, איני סובל כל כך הרבה חטאים, וידוע שכן היו כל ערליכע אידן בכל הדורות, שחזו עם הפרשה והרגישו בכל מאורעות הסדרה כאילו נעשה עוד הפעם. ענה לו הרה"ם בצחות, אנו עושים מצוות כל היום ואיני רואה שנעשה מזה איזה תורה, אכן מהעבירות שלהם נעשה תורה שלימה, נראה מזה שהעבירות שלהם חשובים יותר מהמצוות שלנו, ונהנה הרה"ק מאיזביצא מאוד, ותחי רוחו.

אכן עם כל זה מוטל עלינו החיוב ללמוד ולהתבונן מפרשיות הללו, הרמז מוסר שהתורה הקדושה רוצה שנקבל מפרשה זו. ונחזי אנו, החטא הראשון היה שנסעו מהר ה' במחשבות לא טובות, או כתינוק הבורח מבית הספר שפעולת הבריחה גילה על מחשבתם שהמה קצים חס ושלום בדברי התורה שקבלו מסיני, כמו תינוק הבורח מהחדר שהלימודים הם אצלו כלחץ (פרעשור), ושמח על הרגע שיוכל לצאת החוצה.

ובאמת עצם ענין הבריחה הוא ניגוד לסימן של ערליכער איד, כי הבוטח בה' באמת הוא רגוע בשלוה ושקט (רואיג און דורכגעטראכט), וכל מה שהוא עושה הוא עם ישוב הדיעת והתבוננות ולא בבהלה ובבריחה, ומסופר על הרה"ק רבי הערשלע ספינקער זלה"ה שהוצרך פעם אחת לנסוע אל איזה מקום לצורך ענין נחוץ, והתאחרה השעה מאוד, ונעשה בהלה גדולה בביתו מפחד שלא יאחרו את השעה, ואכן כאשר התיישב בתוך הקאר התבונן על איזה רגע, ויצא מן הקאר ונכנס לביתו באמרו 'איך פאר נישט'. והסביר כשיושבין בבטחון ובתקוה לה' אז השכינה מתלווה עמו והוא נשמר בדרך, מה שאין כן כשיש בהלה אז אין השכינה שמה, וממילא אני מתיירא לנסוע עתה בלי שמירה.

ואם נסתכל על עצמינו נראה, שבכל מעגל השנה רצים מתקופה לתקופה כעין תינוק הבורח, ובכל חג ומאורע כבר מתבוננים על מה שיהיה אחר כך, ואין שמחים עם ההוה, כי המחשבה כבר טרודה עם העתיד, וכתוצאה מזה מאבד את שניהם הן את ההוה והן את העתיד, כי כשיגע אל העתיד כבר ידאג על העתיד של אז, וכמו שמתאמרא בדרך צחות, שבעל חנות תלה מודעה על פתח חנותו היינט פאר געלט, מארגן פאר אומזינסט, ושמחו האנשים להמתין על למחר שאז יקבלו הכל בחנם, אך למחר כשכאז לבקש בחנם אמר להם בצחוק, אין אתם רואין מה שכתוב שם? היום צריכין לשלם רק למחר יהיה בחנם, וכן נדחו מיום ליום! ובזה רצה לעוררם שיקנו מה שצריכים בלי חשבונות על למחר, כי כן הוא מחשבת האדם שתמיד דוחה את עסקיו על למחר, שכפי הדמיון יהיה לו אז בניקל יותר לעשות מה שצריך, וההסבר הוא כי כעת אין לו את היצר הרע של למחר.

וכבר כתב בעל חזון איש זלה"ה, שטבע המח של בני אדם הוא לאהוב את החדשות, כן נוצר המח שלנו, והסיבה שעשה ה' כן שהמח של האדם יהיה באופן זה הוא טובה גדולה מהש"ת, כי השתוקקות והכנה הוא הסיבה לכל דבר שבעולם, בלי זה לא היה העולם

מתקדם ולא היה נבנה כלום, כי כל אחד היה צופרין במה שיש לו, ורק הרצון החזק להתקדם גורם לכל דבר טוב שבעולם, ולכן עיקר עבודת האדם בכל מצוה הוא רק ההכנה (כאשר הארכנו בגליון 'חן השבוע' פ' ויקרא מדברי הכת עין בפרשה בהעלותך), וכשרצה ה' ליתן התורה לישראל צוה להם לספור שבעה שבועות לעורר ההשתוקקות וזה גרם שצעקו כולם נעשה ונשמע. וכמו בכל שידוך, שנהגו אצל כל ערליכע אידן שאחר גמר השידוך אין החתן והכלה נפגשים ביחד, כדי לעורר ולחזק את התשוקה, וכפי גודל התשוקה כן יותר יוגדל האהבה והשלום בית אחר כך, משל למה הדבר דומה, כשמפריחין את ה'ראקעט' אל הלבנה, שהראקעט מחובר אל כלי שבה בווער אש גדול, וכאשר נתמלא הכלי עשן וחום עד שדופני הכלי כבר אינם יכולין לסבול את החום אז נתפקע, ומכאן זה פורח הראקעט למעלה, ואם יעשה אחד נקב קטן בדופני הכלי, אז תתבטל החימום ולא יתפקע הכלי וגם הראקעט לא יפריח.

וכן הוא בכל ענין שבעולם, במקום שהשתוקקות של אדם הוא, שם יש אהבה גדולה, ושם נמצא חיות אמיתי, מה שאין כן אם הענין נעשה בלי מחשבה, הרי כל המעשה כמו מת בלי חיות כלל וכלי מחשבה כי מחשבתו כבר פונה הלאה, וידוע הוראת קדשו של הרה"ק רבי מענדלע וויטעפסקער זלה"ה (פרי הארץ מכתב כב), שצריכין להיות שמח בחלקו גם ברוחניות, וליהנות ממעשה המצות שלו, וזהו 'סגולה נפלאה' נגד מחשבות זרות, ועל ענין זה כתב הרה"ק מקאמארא זלה"ה בהיכל הברכה (פ' בחקות) שכן היה דעת י"ח צדיקים בעלי רוח הקודש, ובראשם רבינו הבעל שם טוב זלה"ה וגם דודו הרה"ק בעל עטרת צבי מזידיטשוב זלה"ה.

ממילא כל זמן שספרו בני ישראל את הימים מפסח ועד שבועות, והיה להם השתוקקות בכל יום יותר ויותר, היה אוהבים את התורה והיו מקושרים בהש"ת, אבל אחר קבלת התורה כשכבר לא היה להם השתוקקות על העתיד, וישבו שמה י"א חודש, כבר לא היה שום השתוקקות אל התורה, והתחילו לחפש חדשות, וכתוצאה מזה כבר היה כל עבודתם בלי מח ולב כלל, וממילא נפסקו משורשם בקודש, ונאבדה חיותם עד שברחו משם כתינוק הבורח מבית הספר, אכן אהרן הכהן לא כן היה, כי המצוה לא נתיישן אצלו מעולם, ובכל יום שמח להדלקת המנורה והדליקה בהשתוקקות כאילו הוא פעם הראשונה, וזהו להגיד שבחו של אהרן שלא שינה.

והנה קיימא לן בישראל מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה, לכן הגם שכבר היה להם במדבר סיני מחשבות לא טובות, אינם נחשבים לכלום אם לא עשו מעשה החטא בפועל, אבל אחר כך כאשר כבר חטאו במתאוננים ומתאווים לא רצה התורה שיהיה עבירה בשלימות עם מחשבה, לכן הפסיק התורה בפרשת וַיְהִי בְּנִסְעֵ להורות הסיבה שגרמה לזה, כי האדם רוצה תמיד לנסוע הלאה, ובזה יש מליצה ישרה על בני ישראל, ואז המעשה הוא בלי מחשבה, והמחשבה בלי מעשה, ושניהם אינם בשלימות, וכל זה הוא מאהבת ה' לבני ישראל.

יצא לאור ע"י
מכון שפתי חן
לקבל, לנדב, להעיר על הגליון וכן לקבל
הגליון על הפאסט נא להתקשר עם המכון
646-838-1822
gilvonsc@gmail.com

זכות פרנס הגליון נתנדב
לע"נ הרבני החסיד המופלג
מוה"ר נפתלי הירץ בן ר' מנחם מענדל אויטש ז"ל
ש"ב ריער פינעשאבאני
והונתו מרת מלכה בת רבי ישראל רוב ע"ה
נעמדה"ה ביום כ"א סיון שנת תש"ר לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.